

Versterking Samenwerking

OPLEIDINGSSCHOOL
De Stedendriehoek

Portfolio A Reflectiematrix

de PALADJIN
openbare daltonschool ruimte voor kunst en cultuur

HAGENPOORT
openbare daltonschool ruimte voor kunst

**de kleine
planeet**
modern jenaplanonderwijs

Looschool

SAXION

Voorwoord

Deze uitgave bevat een samenvatting van het onderzoek dat de ontwikkelgroep Portfolio A heeft uitgevoerd in het kader van het project Versterking Samenwerking. Deze uitgave bevat tevens een reflectiematrix die is ontwikkeld in het project.

Vanuit het thema Portfolio A hebben vier opleidingsscholen, namelijk ods De Hagenpoort, ods De Paladijn, obs Looschool en Jenaplanschool De Kleine Planeet samen met de pabo van Saxion, onderzoek gedaan naar het effect van reflectiegesprekken op het zicht van de leerlingen op de eigen ontwikkeling.

Voor meer informatie over dit onderzoek en andere onderzoeken die zijn gedaan in het kader van Versterking Samenwerking kunt u terecht op www.opleidingsschooldestedendriehoek.nl.

Samenvatting

Dit onderzoek met de hoofdvraag: “Onder welke voorwaarden dragen reflectiegesprekken tussen leerkrachten en leerlingen bij tot een beter zicht op de eigen ontwikkeling door de leerling?” is uitgevoerd op vier scholen, die ieder vanuit de eigen onderwijskundige context op zoek zijn gegaan naar antwoorden. Deze scholen hebben gezamenlijk opgetrokken bij het vaststellen van hun huidige praktijksituatie in de vorm van een nulmeting. Hierbij is gebruikt gemaakt van een vragenlijst voor leerkrachten en een observatie-instrument. Een literatuuronderzoek heeft bijgedragen tot de beantwoording van deelvragen en op basis van deze kennis zijn interventies op de vier scholen gepleegd. Gelet op de diversiteit van de vraagstelling van de vier scholen hebben de interventies een verschillend karakter. Een nameting in de vorm van een vragenlijst, geeft aan wat de effecten van de interventies zijn geweest.

Reflectie richt zich niet alleen op de inhoud (Kun je me zeggen wat de opdracht betekent?), maar vooral ook op het proces (Hoe zou je dit kunnen uitrekenen?) en op de beleving die de leerling bij de opdracht heeft (Wat maakt het voor jou lastig om hier aan te beginnen?). Deze drie aspecten van reflecteren zijn in een reflectiegesprek weliswaar van elkaar te onderscheiden door de vraagstelling, maar ze zijn niet van elkaar te scheiden, omdat ze van invloed zijn op elkaar en omdat ze juist in combinatie met elkaar bijdragen tot een hoger niveau van reflecteren.

Een effectief reflectiegesprek wordt gekenmerkt door het stellen van de juiste vragen, rekening houdend met de fase in het reflectieproces. Van de leerkracht worden vanzelfsprekend goede communicatieve vaardigheden verwacht, maar er is meer. Het gaat er ook om dat door de vragen die worden gesteld de ‘diepere lagen’ van het denken worden aangeboord. Goede reflectievragen zijn dan ook vragen waar niet direct een antwoord op kan worden gegeven. Bovendien zouden de vragen een diversiteit aan denkrichtingen moeten stimuleren. Dat betekent dat er uit verschillende categorieën vragen gesteld kunnen worden, die ertoe bijdragen dat leerlingen vanuit diverse invalshoeken naar de opdracht gaan kijken. Bennink (2004) geeft een indeling in vraagcategorieën, die wij vervolgens hebben ondergebracht in de drie fasen van reflectieproces, waarbij we ook rekening hebben gehouden met de drie lagen binnen reflectie: inhoud, proces en beleving. Uit deze combinatie van variabelen is een reflectiematrix met voorbeeldvragen ontstaan, die naar wij hopen zal bijdragen aan de effectiviteit van reflectiegesprekken.

Voor een juist gebruik van de reflectiematrix zijn onderstaande aandachtspunten van belang.

10 aandachtspunten bij de reflectiematrix

1. Zorg ervoor dat je weet wat het doel is van jouw reflectiegesprek met dit kind in deze situatie.
2. Praat met het kind op een natuurlijke manier, vraag zo nodig door op gegeven antwoorden en reageer op non-verbale reacties.
3. Geef het kind echte aandacht en neem de tijd.
4. Maak , afhankelijk van je doel, zelf de keuze aan welk aspect van reflecteren je meer of minder aandacht besteed: inhoud, proces of beleving.
5. Als je gaat reflecteren met kinderen, doe dat dan zo mogelijk in alle drie de fasen van het werkproces.
6. Als tijd een probleem is, kies dan per dag enkele kinderen uit met wie je het hele reflectieproces doorloopt.
7. Neem reflectiegesprekken op in je dagrooster en in de organisatie van de dag, bijvoorbeeld tijdens zelfstandig werken.
8. In de reflectiematrix staan voorbeeldvragen, je kunt deze zelf aanpassen aan jouw situatie.
9. De vragenset van de reflectiematrix bestaat uit zeven categorieën (groepen). Ontdek bij de voorbereiding zelf de verschillen tussen de vraagcategorieën.
10. Evalueer regelmatig de opbrengst/het resultaat van de reflectiegesprekken.

Reflectiematrix

	Oriëntatiefase	Monitoringfase	Evaluatiefase
Inhoud	<p>Wat wil je leren? Wat levert het je op als je..? Hoe ga je het deze keer opschrijven? Kun je me de situatie beschrijven? Kun je me de opdracht beschrijven?</p>	<p>Wat heb je allemaal al gedaan? Waar loop je tegenaan? Wat is jouw aandeel in deze ruzie?</p>	<p>Heb je je doel bereikt? Hoe kun je zien dat je tevreden bent? Is dat zichtbaar in het resultaat? Hoe heb je aan je vaardigheden gewerkt? Wat was jouw bijdrage daaraan? Je zegt dat je niet kunt samenwerken met Jos. Waar zijn jullie samen wel goed in? Wat levert het jullie op om zo met elkaar om te gaan?</p>
Aanpak	<p>Ga je alleen werken of samen met iemand anders? Welke werkvormen wil je gaan toepassen? Aan welke vaardigheden ga je werken? Wat kun je doen om te zorgen dat? Wat had je de vorige keer opgeschreven in je plan van aanpak? Wat heb je in gedachten, kun je me daar iets over vertellen? Welke vraag komt er het eerst in je op? Hoe wil je deze opgave gaan aanpakken? Wat versta je daaronder? Hoe zijn jullie toen met elkaar omgegaan? Hoe kun je inschatten hoeveel tijd deze opdracht je gaat kosten?</p>	<p>Zit je nog steeds op de goede weg? Hoe zou je het anders kunnen aanpakken? Wat kun je nog anders doen? Hoe ga je verder? Geef eens een voorbeeld van een andere manier? Welke ideeën zouden je kunnen helpen? Heb je dit in een andere situatie wel eens geprobeerd? Welke mogelijkheden zie je om dit probleem op te lossen? Als je merkt dat je tijdens het leren het niet meer snapt, wat doe je dan? Hoe zou je het liefst willen samenwerken met je klasgenoten?</p>	<p>Hoe verliep de presentatie? Welke verbeterplannen heb je gevonden? Waarom denk je dat je deze moeilijke opdracht nu zonder instructie en hulp kunt uitvoeren? "Omdat ik steeds wordt afgeleid door andere kinderen". Wat zou jij kunnen doen om niet afgeleid te worden? Wat maakt dat je dit nu veel beter kunt dan de vorige keer?</p>
Beleving	<p>Wat neem je jezelf voor? Wat vind je van deze opdracht? Wat gebeurt er dan met je als je die opgaven bekijkt? Welke verklaring heb je voor je eigen (leer)gedrag? Hoe zorg je dat je in de goede leerstand staat als je begint?</p>	<p>Wat vind je in deze situatie (niet) normaal? Hoe denk je dat anderen kinderen dit ervaren? Waar ben je tevreden over? Wat doe je als je tijdens het leren merkt dat je geen zin meer hebt en je moet nog heel veel?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div>	<p>Ben je tevreden/trots over het resultaat? Hoe heb je de presentatie ervaren? Ben je tevreden over de samenwerking? Hoe komt het dat je de laatste tijd zegt dat je rekenen 'niks aan' vindt? "Omdat ik nu eenmaal zo ben". Hoe ben je dan? Wat voor invloed heeft dat op jou? "Ik ben nu eenmaal niet aardig voor anderen" Hoe komt het dat je zo over jezelf denkt? Hoe zou het zijn om er eens van uit te gaan dat Sophie je had willen helpen?</p>

